

рой политической и идеологической борьбы.

Определенный интерес вызывает статья доктора исторических наук И. В. Бестужева-Лады, в которой рассматриваются перспективные социальные проблемы народного образования в глобальных масштабах.

Статья доктора педагогических наук Б. С. Гершунского знакомит с проблемами и перспективами развития науки прогностики, изучающей проблемы будущего вообще и образования в частности. Статья доктора педагогических наук И. Д. Зверева посвящена проблемам охраны природы и экологического образования.

Изучение опыта других стран лишь тогда представляет большой интерес, когда переходит от общего теоретизирования, констатации фактов к практическому применению накопленного в мире положительного опыта, естественно, с учетом его использования в конкретных социальных условиях. Поэтому нам представляется, что рецензируемая книга значительно выиграла бы, если бы в ней давались рекомендации по совершенствованию работы в советской школе.

**А. А. Кадушина,
Л. В. Сундукова.**

А. М. Поповський. Мова фольклору та художньої літератури Південної України XIX — початку XX століття: Навчальний посібник. Дніпропетровськ, 1987. 84 с.

Даследаванне істотна дапаўняе вучэнне аб першакрыніцах, шляхах і тэндэнцыях фарміравання сучаснай украінскай літаратурнай мовы. У навучальным дапаможніку адзначаецца, што фарміраванне норм сучаснай украінскай літаратурнай мовы з'явілася вынікам шматграннай дзейнасці майстроў мастацкага слова з розных рэгіёнаў Украіны, бо, як вядома, грунтоўныя лінгвістычныя даследаванні нахшталт М. В. Ламаносава ў гісторыі рускай мовы, В. Караджыча (сербскай), І. Даброўскага (чэшскай) з'явіліся ва украінскай мове толькі ў пачатку XX стагоддзя. Такім чынам, на пачатковым этапе фарміравання сучаснай украінскай літаратурнай мовы галоўную ролю адыгрывалі пісьменнікі, на пазнейшым — пісьменнікі і навукоўцы.

Паўднёваўкраінскія пісьменнікі XIX — пачатку XX стагоддзя ўздымаліся ў сваёй творчасці да такіх вышынй, калі творы становіліся зразумелымі для ўсіх украінцаў. А па гэтай прычыне, як слушна адзначаецца ў рэцэнзіруемым дапаможніку, пісьменнік павінен добра валодаць не толькі моваю свайго сятла ці вобласці, а моваю свайго народа, якая зразумела ўсім яе носьбітам. Майстрам мастацкага слова XIX — пачатку XX стагоддзя выпала нялёгкае місія — ва ўмовах царскага прыгнёту весці несупынную барацьбу не толькі за высокі ідэйна-мастацкі ўзровень сваіх твораў, але і за развіццё украінскай літаратурнай мовы. Аўтар пераканаўча аргументуе свае адназначныя адносіны да праблемы ўзаемаадносін мовы фальклору і мовы дыялектаў. Народная творчасць, мова яе жанраў цесна звязана з мовай жывых гаворак. Такім чынам, адмаўляцца наддыялектны характар мовы фальклорных твораў, бо параўнальны аналіз фальклорных твораў і паўднёваўкраінскіх гаворак сведчыць аб шмат якіх агульных для іх фанетыка-марфалагічных і лексічных прыметах. У карысць адмаўлення наддыялектнага характару фальклору сведчыць і той факт, што паводле назіранняў аўтара, у склад адзінаццацімнага «Слоўніка украінскай мовы» увайшлі тыя слоўныя адзінкі, якія былі ўласцівы дыялектам і фальклору пэўнай тэрыторыі. Такія слоўныя адзінкі, будучы ўжыты ў мове мастацкай літаратуры, з часам атрымлівалі агульнанацыянальную вядомасць.

Пэўнае практычнае значэнне для даследчыкаў гісторыі любой усходнеславянскай мовы маюць рэестры слоў і словазлучэнняў, узятыя з мовы твораў некаторых паўднёваўкраінскіх пісьменнікаў, іх тэматычная класіфікацыя, арэал пашырэння і г. д. Аднак, на наш погляд, метаэгоідней было б падаваць гэтыя рэестры як адзіныя, бо прадстаўленне іх па кожнаму пісьменніку паасобку непазбежна выклікае паўторы і нязручнасць у карыстанні.

У цэлым жа вучэбны дапаможнік А. М. Папоўскага будзе карысным для студэнтаў, выкладчыкаў і ўсіх тых, хто цікавіцца пытаннямі гісторыі усходнеславянскіх моў і асабліва ўкраінскай.

У. М. Лазоўскі